

De boodschap die ons zo, via een omweg, over het (ongetoonde) werk van de groep bereikt is: wanneer de Needcompany toneel speelt, speelt die geen toneel. De acteurs verbergen niets en zijn dus *echt*. (Het verwonderlijke feit dat de hele fotoafdeling van een boek over de Needcompany geheel gaat over de tijd waarin niet gewerkt wordt, blijkt zo slechts een paradox te zijn).

De foto's zijn afzonderlijk genomen dikwijls mooi, maar ze worden overstemd door de retoriek van het beeldverhaal waarin ze fungeren. De reeks is gecomponeerd met vier soorten van beelden: (a) enkele typische exotische landschappen of stadszichten, scherp en herkenbaar gefotografeerd, voldoende om samen de weidsheid van het actieterrain aan te geven; (b) een flinke dosis beelden van de stereotiepe, atopische, generieke, altijd en overal gelijke, onpersoonlijke en op-zichzelf-terugwerpende ruimtes van het 'onderweg': de snelweg 's nachts, de lege startbaan, het eenzame vliegtuig, de benepen hotelliften, lege luchten – deze sfeerfoto's steeds enigszins 'bewogen' en licht onscherp, gezien door beregende ruiten, vanuit een voertuig of 'terloops' gefotografeerd enz.; (c) een evenzo flinke dosis wachtruimtes: open deuren, lege kapstokken, lege glazen, (schmink-)spiegels, plafonds en vooral veel hotelbedden, deze alle zeer 'subjectief' gefotografeerd: het beeld toont niet een kamer of een omgeving, maar een door een liggende, zittende, wachtende blik uitgesneden fragment van een overalgelijke, onbewoonde rand-van-de-wereld; (d) tegen dit nadrukkelijk opgeroepen decor van ontworteling en voorlopigheid, verschijnen de acteurs. Thuisloos, nagenoeg zonder bezittingen, dikwijls zonder kleren, onopgemaakt, bij voorkeur 's nachts en dus slapeloos: kwetsbaar, 'naakt', een schamel lichaam zonder toegeëigende intieme 'omgeving', tegelijk zelfvergeten en zonder mogelijkheid om aan zichzelf en de enkele anderen te ontsnappen. Zo dicht op elkaar valt niets te verleiden, de aanrakingsvrees valt weg, er valt enkel te troosten. Alleen, 'essentieel', maar tegelijk zeer persoonlijk en sterk. En natuurlijk is dit allemaal ook nog wààr, want wat gefotografeerd is, is altijd 'waar', een fotoapparaat kan immers niets verzinnen. Maar vreemd is toch dat, terwijl iedereen weet dat Vanden Abeele meetrekt om een boek te maken, zijn camera het intieme en het geheim niet objectiveert? Of daar een camera is of niet, of er een boek gemaakt wordt of niet, dat blijkt geen verschil meer te maken. Dit zijn dus werkelijk de mensen zelf. Niets in de mouwen, niets in de zakken. Het waarachtige – dat hoogst artificiële en geconstrueerde effect wat de Needcompany en verwante gezelschappen op de scène *soms* lukt – speelt zich, zo wordt

hier gesuggereerd, spontaan en moeiteloos af naast de scène. Het ontklede gezelschap, obscene? Absoluut niet, gewoon bloot. En zeker niet lucide. Mythologisering, schrijft Roland Barthes, is het proces waarbij het geconstrueerde zich voordoet als het spontane, waarbij cultuur of betekenis als 'natuurlijk' wordt voorgesteld.

Zoals in vele boeken of catalogi over beelden de kunst, bevat het boek geen informatieve teksten of documentatie, geen commentaar of interpretatie over het werk van de groep, maar zogenaamde parallelteksten: teksten die geschreven of gekozen worden omwille van een vooronderstelde affiniteit met waar het de Needcompany in het werk om te doen is, waarbij het aan de lezer wordt overgelaten om convergenties of verbanden te zien. En die convergenties, meen ik, zijn er (tenminste met de Needcompany-in-dit-boek). Natuurlijk ontbreekt voor de teksten het equivalent van de bemiddeling door de fotograaf en zijn apparaat. De schrijver wordt hier niet getoond maar spreekt zelf, het boek *is* zijn werkplaats en desgevallend plaats van zelfscenering. Maar tegelijk begeven zeker enkele van de teksten zich toch achter-de-schermen, en tonen hun auteur bijna naast zijn scène en te direct. Dit geldt wellicht niet voor (de tekst van) Stefan Hertmans. Hertmans is immers een literator, en kan gemakkelijk 'persoonlijk' schrijven. De tekst in het boek is het eerste, weliswaar meest belevingsgebonden deel van een langere tekst over Wenen die ondertussen ook verschenen is in Hertmans' *Steden*. Het is een persoonlijke en wellicht quasi-autobiografische tekst, maar Hertmans transgresseert niet: hij spreekt vanaf een plaats die hij kent en waar zijn lezers hem gewoonlijk treffen, hij spreekt in dit boek zoals een acteur op de scène staat: over 'hij' die aankomt in de vreemde stad, met te veel tijd, en dan met zichzelf te maken krijgt. Hetzelfde geldt in mindere mate voor de reflectie van Jan Denolf: de tekst, ingekaderd als een brief, met een titel – *Voyage à Paris* – die geen verband met de tekst lijkt te hebben, is een nogal afstandelijke of algemeen geformuleerde reflectie over geheugen en vergeten, en over machteloosheid. De teksten van Laermans en De Caeter gaan wel theatraal 'te ver', en riskeren de obsceniteit.

De tekst van Rudi Laermans is een zeer trefende en belangrijke karakterisering van de manier waarop denken en intellectueel werk in een laattwintigste-eeuws leven vastzitten en er het eigen bestaan en bestaansaanvoelen kunnen gaan bepalen. Hoe 'denken' in het eigen leven meedragen? Hoe luciditeit betrachten

na meer dan een eeuw van deconstructie van al wat de beoogde bewustheid naïefweg vooronderstelt: het 'zelf', meesterschap over wat men zegt en doet, de mogelijkheid van consequentie? "Luciditeit": streven naar helderheid, wijze van zelfonderzoek waarin men zich illusieeloos tracht te verhouden tot de ethische noodzaak "om in waarheid te leven". Irrationaliteit van deze als absoluut aanvoelde morele plicht, onmogelijkheid om zichzelf lucide te noemen: mogelijkheid dat men de beoogde "zelf-waarheid" niet kan bevatten. Of dat men ze misschien niet zal kunnen uithouden of verdragen. Luciditeit impliceert bescheidenheid.' De tekst formuleert, in deze stijl van deze openingszinnen, lapidair maar zeer precies, de effecten van inwendige theatralisering en objectivering, van het transformeren van elke gedachte tot een 'mogelijkheid', van het besef van de arbitrariteit en van het onvermijdelijke dat daarom nog geen waarheid is, van het zich geheel gevangen weten in het 'teveel' wat de taal ongeveerd zelf aanmaakt, van het leven zonder geloofsgenoten, van het besef dat men voor alles met een stuk van het eigen leven betaalt en de intensiteit daarom de enige waarheid is, van het onbruikbare gelijk van het ongericht (tegen)spartelen, en van de beslissing om dit alles zo scherp mogelijk te beseffen en mee te dragen én te weigeren het eigen 'sociale' handelen rigide in overeenstemming te brengen met dit alles. Ik meen dat Laermans in deze uitzonderlijke tekst doet wat de Needcompany zich normaal voorneemt om op het toneel te doen en in dit boek slechts onsceneert: te ver gaan, zo dat – op de scène, in een tekst – het (denkende) bestaan even binnensbuiten gekeerd wordt en (geen 'geheim' maar) een 'achterkant' verschijnt.

Lieven De Caeter publiceert *Uit 'Het boek der openingen'*, enkele centrale bladzijden van zijn totaaltekst over de 'pantheïstische eros', die meteen ook de 'ware eros' is. De inhoud van de tekst, maar ook de wijze waarop De Caeter verschuift van tractaat naar intieme overtuiging en intieme herinnering, en deze herinneringen tegelijk vertelt en gebruikt als illustratie en als bewijsstuk in een argument, én het blote feit dat hij deze tekst niet alleen schrijft maar ook publiceert, anticiperen op een vrijheid en een evidentie die er nog niet is maar waarvan men, pantheïstisch erotisch begeesterd, het gelijk weet of claimt. De tekst is een utopische geste, niet zozeer om wat gezegd wordt, maar omdat het gezegd wordt en publieke geheimen zomaar publiek gemaakt worden. De Caeter neemt een voorschot op het moment dat alles gelijk zonder schuld naast elkaar zal bestaan, de codes vergeten zullen zijn en de